

Sbírka zákonů

Československé socialistické republiky

Částka 32

Vydána dne 18. července 1963

Cena 60 hal.

OBSAH:

54. Zákon o Československé akademii věd

55. Zákon o jednotné soustavě vědeckovýzkumných a vývojových pracovišť (vědeckovýzkumné a vývojové základně)

56. Zákon o národních umělcích

Oznámení o vydání obecných právních předpisů

54

ZÁKON

ze dne 9. července 1963

o Československé akademii věd

V období budování vyspělé socialistické společnosti a vytváření předpokladů pro postupný přechod ke komunismu je jedním z hlavních činitelů úspěšného rozvoje společnosti socialistická věda, která, budující na pevném základě vědeckého světového názoru, marxismu-leninismu, proniká všudehospodářský i hospodářský život; stává se bezprostřední výrobní silou a jednou z hlavních tvůrčích složek dalšího vývoje společnosti a jeho plánovitého řízení.

Plníc tuto základní úlohu, musí socialistická věda, těsně spjata se životem společnosti, soustřeďovat své síly na hlavní úkoly, vyplývající z potřeb hospodářského a kulturního rozvoje země a usilovat o dosažení nejvyšší teoretické a metodické úrovně, komplexnosti a maximální efektivity vědeckovýzkumné práce. Těmto požadavkům je nutno přizpůsobit i náplň práce, organizační strukturu a metody činnosti vrcholné vědecké instituce, Československé akademie věd, jež vznikla přebudováním národních vědeckých institucí, to je Královské české společnosti nauk, založené v r. 1784, České

akademie věd a umění, Matice slovenské, Slovenské akademie věd a umění a navazuje tak na pokrokové tradice české a slovenské vědy.

Národní shromáždění Československé socialistické republiky se proto usneslo na tomto zákoně:

Hlava první

Postavení a úkoly Československé akademie věd

§ 1

Československá akademie věd (dále jen „Akademie“) je vrcholnou vědeckou institucí Československé socialistické republiky; rozvíjí badatelskou činnost ve svých vědeckých pracovištích a jako své členy sdružuje nejvýznamnější vědecké pracovníky.

§ 2

(1) Úkolem Akademie je pečovat o plánovitý rozvoj československé vědy a provádět vědecký výzkum na svých pracovištích tak, aby výsledky vědeckovýzkumné práce plně sloužily výstavbě vy-

spěle socialistické společnosti v Československé socialistické republice. Při plánování vědeckého výzkumu a veškeré své činnosti vychází Akademie z cílů hospodářského, kulturního i politického rozvoje naší společnosti, stanovených Komunistickou stranou Československa; zaměřuje vědecký výzkum tak, aby stálým rozvojem vědy napomáhal Komunistické straně Československa, státním i hospodářským orgánům a organizacím i společenským organizacím v jejich činnosti, směřující k uskutečnění těchto cílů a zejména i k soustavnému zvyšování materiální a kulturní životní úrovně pracujících.

(2) Ke splnění těchto úkolů Akademie zejména

- a) vytváří celkovou koncepci rozvoje československé vědy v souladu s potřebami vývoje socialistické společnosti;
- b) rozvíjí na nejvyšší úrovni vědeckovýzkumnou činnost řešením základních, pro hospodářství a společnost nejdůležitějších teoretických problémů přírodních, technických a společenských věd a napomáhá realizaci výsledků této činnosti;
- c) vypracovává návrhy státních plánů základního výzkumu v oblasti přírodních, technických a společenských věd a předkládá je vládě a Státní komisi pro rozvoj a koordinaci vědy a techniky;
- d) koordinuje a kontroluje plnění těchto plánů;
- e) vědecky a metodicky usměrňuje základní výzkum na vysokých školách a ostatních vědeckovýzkumných pracovištích tak, aby byl zaměřen na nejdůležitější úkoly v souladu se státním dlouhodobým plánem rozvoje vědy a techniky, aby se neustále zvyšovala jejich úroveň a aby bylo co nejúčelněji využíváno všech prostředků;
- f) pro potřeby vědeckých pracovišť i pro potřeby praxe vyhledává a vychovává, zejména ve spolupráci s vysokými školami, vysoce kvalifikované, ideologicky vospělé a své socialistické vlasti oddané vědecké pracovníky a napomáhá vysokým školám v jejich pedagogické činnosti;
- g) zveřejňuje výsledky své činnosti a napomáhá popularizaci výsledků vědeckého výzkumu;
- h) je vrcholným představitelem československé vědy v zahraničí; organizuje a koordinuje vědecké styky s akademii věd a obdobnými vědeckými institucemi v zahraničí, zejména rozvíjí spolupráci s akademii věd socialistických zemí.

(3) K plnění svých úkolů je Akademie oprávněna vyžadovat v oblasti základního výzkumu od vysokých škol a ostatních vědeckovýzkumných pracovišť potřebné informace a dávat jim podněty k jejich vědecké činnosti a ke zlepšení vzájemné spolupráce; o tom je třeba uvědomit nadřízený orgán vědeckovýzkumného pracoviště. Akademie může podle potřeby dávat těmto pracovištím, po-

případě jejich nadřízeným orgánům doporučení k provedení vhodných opatření; pracoviště, popřípadě jejich nadřízené orgány jsou povinny doporučení projednat a Akademii sdělit své stanovisko.

(4) K stejným účelům je Akademie oprávněna vyžadovat si potřebné informace od státních a hospodářských orgánů a organizací i od společenských organizací.

§ 3

(1) V zásadních vědeckých otázkách je Akademie hlavním poradcem vlády a spolupracuje se Státní komisí pro rozvoj a koordinaci vědy a techniky a se Státní plánovací komisí.

(2) Za svou činnost odpovídá Akademie přímo vládě; podává jí každoročně o své činnosti zprávu.

§ 4

Akademie je právnickou osobou. Správu národního majetku svěřeného Akademii vykonávají jménem Akademie její organizační útvary.

§ 5

(1) Organickou součástí Československé akademie věd a současně nejvyšší národní a regionální vědeckou institucí na Slovensku je Slovenská akademie věd.

(2) Působnost, členství a vnitřní organizaci Slovenské akademie věd upraví zákon Slovenské národní rady.

§ 6

Akademie je oprávněna udělovat vědecké hodnosti. Podrobnosti jsou upraveny zvláštními předpisy.

§ 7

K Akademii mohou být přidruženy vědecké společnosti; o tom rozhoduje presidium Akademie.

§ 8

Akademie je oprávněna vydávat časopisy a neperiodické publikace v oboru své činnosti a zříditi k tomu účelu vydavatelský podnik.

Hlava druhá

Členové Akademie

§ 9

Členy Akademie jsou:

- a) řádní členové-akademici, jimiž se mohou stát vynikající českoslovenští vědci, kteří jsou oddáni socialistické vlasti, obohatili vědu pracemi zvláště velkého významu a i jinak přispívají k výstavbě nové společnosti;
- b) členové korespondenti, jimiž se mohou stát vynikající českoslovenští vědci, kteří jsou oddáni socialistické vlasti, obohatili vědu význam-

nými pracemi a i jinak přispívají k výstavbě nové společnosti;

c) zahraniční členové, jimiž se mohou stát zahraniční vědci, kteří obohatili vědu velmi významnými vědeckými pracemi, sloužícími pokroku lidstva;

d) čestní členové, jimiž se mohou stát ti, kdož obohatili vědu pracemi světového významu, nebo se zvláště zasloužili o vlast a socialismus či o pokrok lidstva.

§ 10

Členství v Akademii se nabývá volbou, kterou provádí valné shromáždění členů Akademie a potvrzuje vláda.

§ 11

(1) Akademici a členové korespondenti jsou povinni tvůrčím způsobem pracovat ve svých vědních oborech, napomáhat realizaci výsledků vědeckého výzkumu, účastnit se činnosti Akademie, plnit úkoly, které jim Akademie uložila, jakož i svědomitě vykonávat funkce, k nimž byli povoláni.

(2) Akademici a členové korespondenti mají pravidelnou měsíční odměnu; její výši stanoví vláda.

§ 12

Člen Akademie pozbývá členství usnesením valného shromáždění, jestliže se zpronevěřil vlasti, věci míru a socialismu, nebo byl-li odsouzen k trestu ztráty čestných titulů a vyznamenání; usnesením valného shromáždění může být zbaven členství též tehdy, jestliže soustavně a bez náležitého důvodu neplní úkoly, vyplývající z jeho členství v Akademii (§ 11 odst. 1).

Hlava třetí

Orgány Akademie

§ 13

(1) Vrcholným orgánem Akademie je valné shromáždění členů Akademie.

(2) Valné shromáždění

a) rozhoduje o zásadních otázkách týkajících se úkolů Akademie a o zásadních otázkách organizačních, zejména o vnitřní struktuře Akademie, projednává zprávu prezidia Akademie o činnosti Akademie, určuje hlavní směry činnosti a dalšího rozvoje Akademie a na návrh prezidia stanoví, pro které vědní obory mají být zřízena vědecká kolegia;

b) na návrh prezidia Akademie volí členy Akademie, na návrh prezidia rozhoduje též o zániku členství v Akademii podle § 12;

c) na návrh prezidia Akademie volí a odvolává členy prezidia Akademie.

(3) K rozhodování věcí, uvedených v odstavci 2 se valné shromáždění schází zpravidla jednou

za rok. Svolává je presidium Akademie; může na ně přizvat i osoby, které nejsou členy Akademie, zejména předsedy vědeckých kolegií, jakož i vedoucí vědeckých pracovišť Akademie a jiné jejich vědecké pracovníky. Hlasovací právo na valném shromáždění mají pouze členové Akademie.

(4) Presidium Akademie může podle potřeby svolat zasedání valného shromáždění též k projednání závažných vědeckých, popřípadě jiných otázek nebo při významných příležitostech. Na takové zasedání zve presidium Akademie zpravidla mimo členy Akademie i širší okruh pracovníků Akademie a jiných osob, které podle povahy zasedání mohou svými znalostmi a zkušenostmi přispět k jeho úspěšným výsledkům. Na takových zasedáních se nerozhoduje hlasováním.

§ 14

(1) Stálým ústředním řídícím orgánem Akademie je presidium Akademie, jež tvoří předseda Akademie, místopředsedové Akademie, hlavní vědecký sekretář Akademie, popřípadě jeho zástupci a další členové Akademie. Členy prezidia Akademie volí na dobu 4 let valné shromáždění, jež vždy určí též počet místopředsedů Akademie, popřípadě počet zástupců hlavního vědeckého sekretáře Akademie, jakož i počet dalších členů prezidia Akademie. Volbu členů prezidia Akademie potvrzuje vláda.

(2) Předsedou Akademie a jejími místopředsedy mohou být zvoleni pouze akademici.

(3) Je-li třeba provést volbu člena prezidia Akademie před uplynutím funkčního období, volí jej valné shromáždění jen na zbytek tohoto období.

(4) Presidium Akademie odpovídá za svou činnost valnému shromáždění.

(5) Působnost prezidia blíže vymezí stanovy Akademie.

§ 15

(1) Presidium Akademie může pověřit jednotlivé své členy obstaráváním určitých činností; zejména pověřuje místopředsedy Akademie péčí o koordinaci a komplexnost prací v určitých oblastech vědeckého bádání. K obstarávání určitých činností může presidium Akademie též zřizovat komise a jiné pomocné orgány.

(2) Členové prezidia Akademie pověřeni určitou činností podle odstavce 1 jsou z výkonu této činnosti odpovědní prezidiu Akademie, podávají mu o ní zprávy a předkládají mu podle potřeby své návrhy. Obdobné platí o komisích a jiných pomocných orgánech, zřízených podle odstavce 1.

§ 16

(1) Základními ideovými a vědeckými orgány pro jednotlivé vědní obory jsou vědecká kolegia Akademie, složená z členů Akademie, ředitelů (vedoucích) a jiných pracovníků vědeckých pracovišť

Akademie, pracovníků vysokých škol a dalších vědeckých, technických a hospodářských pracovníků, popřípadě i jiných vynikajících odborníků.

[2] Předsedu a ostatní členy vědeckého kolegia jmenuje a odvolává presidium Akademie, které řídí jejich činnost a jemuž kolegia odpovídají.

[3] Působnost kolegií blíže vymezí stanovy Akademie.

§ 17

Orgány i funkcionáři Akademie a jejich pracovišť soustavně vytvářejí podmínky pro širokou účast pracovníků Akademie na řízení vědecké práce. Zásadní otázky, týkající se určitého vědeckého pracoviště, projednávají orgány Akademie zpravidla za účasti ředitele (vedoucího), popřípadě dalších pracovníků příslušného pracoviště a zástupců společenských organizací.

§ 18

Správní, hospodářskou a organizační agendu Akademie obstarává výkonný aparát, který zřizuje presidium Akademie.

Hlava čtvrtá

Vědecká pracoviště Akademie

§ 19

[1] Středisky vědeckovýzkumné činnosti Akademie jsou její vědecká pracoviště, jež rozvíjejí na nejvyšší úrovni vědeckovýzkumnou činnost v příslušném vědním oboru, těsně spolupracují s vysokými školami a ostatními vědeckovýzkumnými pracovišti, podílejí se na vědeckopopularizační a kulturně politické činnosti a přispívají k realizaci výsledků vědeckovýzkumných prací. Postup při zřizování a zrušování vědeckých pracovišť Akademie upravuje zvláštní zákon.

[2] V čele pracoviště je ředitel (vedoucí), jenž řídí veškerou činnost pracoviště a odpovídá za ni presidiu Akademie.

[3] Ředitel (vedoucí) vědeckého pracoviště je povinen vytvářet podmínky pro širokou účast všech

pracovníků na řízení vědecké práce pracoviště (§ 16); za tím účelem též projednává všechny důležité otázky ve svém poradním orgánu (ústavní radě) a těsně spolupracuje se společenskými organizacemi působícími na pracovišti.

§ 20

[1] Povinností vědeckých pracovníků Akademie je v souladu s plány vědeckovýzkumných prací tvůrčím způsobem usilovat o co nejúčinnější řešení teoreticky závažných a pro praxi důležitých vědeckých problémů, aktivně vědecky pracovat, neustále rozvíjet své teoretické znalosti i praktické zkušenosti, politicky se vzdělávat, opírat se při své činnosti o kolektiv spolupracovníků; jsou též povinni účastnit se vědeckoorganizační práce na svém pracovišti.

[2] Povinností ředitele (vedoucího) vědeckého pracoviště Akademie je vytvářet podmínky pro to, aby každý vědecký pracovník mohl v rámci uložených úkolů na svém pracovišti plně rozvíjet své tvůrčí schopnosti a zvyšovat svou vědeckou kvalifikaci.

[3] Práva a povinnosti pracovníků vědeckých pracovišť Akademie upraví pracovní řády pracovišť.

Hlava pátá

Závěrečná ustanovení

§ 21

Podrobnější úpravu organizace, vnitřních poměrů Akademie a právního postavení jejích orgánů a organizačních útvarů obsahují stanovy Akademie, na nichž se usnáší valné shromáždění členů Akademie a jež schvaluje vláda.

§ 22

Zrušuje se zákon č. 52/1952 Sb., o Československé akademii věd, ve znění zákona č. 53/1957 Sb., a vládní nařízení č. 91/1952 Sb., kterým se provádí zákon o Československé akademii věd.

§ 23

Tento zákon nabývá účinnosti dnem vyhlášení.

Novotný v. r.

Fierlinger v. r.

Široký v. r.

55

Z Á K O N

ze dne 9. července 1963

**o jednotné soustavě vědeckovýzkumných a vývojových pracovišť
(vědeckovýzkumné a vývojové základny)**

Národní shromáždění Československé socialistické republiky se usneslo na tomto zákoně:

Úvodní ustanovení**§ 1**

Cílevědomý rozvoj vědy a techniky a nutnost dosáhnout plného souladu jeho zaměření se základními potřebami socialistické společnosti vyžadují maximální soustředění vynakládaných sil a prostředků. Je proto třeba, aby pracoviště zabezpečující rozvoj vědy a techniky tvořila jednotnou soustavu — vědeckovýzkumnou a vývojovou základnu.

Rozsah vědeckovýzkumné a vývojové základny**§ 2**

Vědeckovýzkumnou a vývojovou základnu tvoří organizace a organizační útvary, jejichž převážnou pracovní náplní jsou úkoly tvůrčího charakteru, vyplývající z plánu rozvoje vědy a techniky, nebo úkoly, které k rozvoji vědy a techniky přispívají. Součástí vědeckovýzkumné a vývojové základny tedy jsou:

- a) Československá akademie věd a Slovenská akademie věd,
- b) vysoké školy nebo jejich fakulty v rozsahu, který stanoví ministr školství a kultury (§ 4),
- c) výzkumné a vývojové ústavy a organizace řízené ministerstvy, ostatními ústředními orgány státní správy a národními výbory,
- d) výzkumné a vývojové ústavy a organizace, které jsou součástí výrobních hospodářských jednotek,
- e) výzkumné a vývojové útvary organizací, které jsou výrobními hospodářskými jednotkami nebo jejich součástí, jakož i jiné útvary, které převážně plní úkoly plánu rozvoje vědy a techniky,
- f) ověřovací provozy, pokud je do základny zařadí Státní komise pro rozvoj a koordinaci vědy a techniky,
- g) zkušební a kontrolní ústavy řízené ministerstvy a ostatními ústředními orgány státní správy,
- h) ústavy vědeckotechnických a ekonomických informací řízené ministerstvy a ostatními ústředními orgány státní správy,

- i) jiné organizace, popř. organizační útvary, které plní úkoly vědeckotechnického rozvoje a které do základny zařadí Státní komise pro rozvoj a koordinaci vědy a techniky.

Zřizování složek vědeckovýzkumné a vývojové základny**§ 3**

Pracoviště Československé akademie věd a Slovenské akademie věd zřizuje Československá akademie věd v dohodě se Státní komisí pro rozvoj a koordinaci vědy a techniky.

§ 4

(1) Rozsah, ve kterém vysoké školy nebo jejich fakulty vyvíjejí činnost jako složky vědeckovýzkumné a vývojové základny, stanoví ministr školství a kultury v dohodě se Státní komisí pro rozvoj a koordinaci vědy a techniky a Československou akademií věd.

(2) Vědeckovýzkumná pracoviště vysokých škol zřizuje a jejich organizační formy stanoví ministr školství a kultury. Pokud tato pracoviště budou jmenovitě zahrnuta do vědeckovýzkumné a vývojové základny, zřizuje je ministr školství a kultury v dohodě se Státní komisí pro rozvoj a koordinaci vědy a techniky a Československou akademií věd.

§ 5

Výzkumné a vývojové ústavy a organizace (§ 2 písm. c) a d)), zkušební a kontrolní ústavy (§ 2 písm. g)) a ústavy vědeckotechnických a ekonomických informací (§ 2 písm. h)) zřizují příslušní ministři, ostatní vedoucí ústředních orgánů státní správy a krajské národní výbory se souhlasem Státní komise pro rozvoj a koordinaci vědy a techniky; zřizuje-li výzkumný nebo vývojový ústav nebo organizaci krajský národní výbor, je třeba též souhlasu příslušného ministra nebo jiného vedoucího ústředního orgánu státní správy.

§ 6

Výzkumné, vývojové a jiné útvary organizací, které jsou výrobními hospodářskými jednotkami nebo jejich součástí (§ 2 písm. e)), zřizuje v rámci

plánu rozvoje vědy a techniky ředitel výrobní hospodářské jednotky se souhlasem příslušného ministra nebo jiného vedoucího ústředního orgánu státní správy. Zřizuje-li takový útvar ředitel výrobní hospodářské jednotky řízené národním výborem, je třeba souhlasu krajského národního výboru a příslušného ministra nebo jiného vedoucího ústředního orgánu státní správy.

§ 7

Složky vědeckovýzkumné a vývojové základny, řízené ministerstvy národní obrany a vnitra, zřizují příslušní ministři po projednání se Státní komisí pro rozvoj a koordinaci vědy a techniky.

§ 8

Ověřovací provozy [§ 2 písm. f)] zřizují ředitelé výrobních hospodářských jednotek se souhlasem příslušného ministra nebo jiného vedoucího ústředního orgánu státní správy po jeho projednání se Státní komisí pro rozvoj a koordinaci vědy a techniky.

§ 9

Postup stanovený pro zřizování složek vědeckovýzkumné a vývojové základny platí obdobně i pro jejich zrušování, slučování, rozdělování nebo převádění do oboru působnosti jiného orgánu.

Vymezení činnosti a organizace složek vědeckovýzkumné a vývojové základny

§ 10

(1) Státní komise pro rozvoj a koordinaci vědy a techniky stanoví zásady statutů ústavů a jiných samostatných organizací vědeckovýzkumné a vývojové základny.

(2) Na základě zásad vydaných Státní komisí pro rozvoj a koordinaci vědy a techniky vydávají příslušní ministři a ostatní vedoucí ústředních orgánů státní správy, popřípadě krajské národní výbory vzorové statuty pro organizace v oboru své působ-

nosti, které blíže upraví jejich právní postavení, organizaci a rozsah činnosti.

(3) Organizaci vědeckovýzkumných pracovišť Československé akademie věd upravují zvláštní předpisy.

Péče o složky vědeckovýzkumné a vývojové základny

§ 11

(1) Vrcholná péče o proporcionální rozvoj a koordinaci vědeckovýzkumné a vývojové základny přísluší Státní komisí pro rozvoj a koordinaci vědy a techniky.

(2) Vedoucí jednotlivých složek vědeckovýzkumné a vývojové základny i jejich nadřízených orgánů odpovídají za komplexní řešení výzkumných a vývojových úkolů na nejvyšší dosažitelné úrovni.

Ustanovení přechodná a závěrečná

§ 12

Pro vědeckovýzkumné a vývojové organizace zřízené podle mezinárodních dohod platí ustanovení tohoto zákona, pokud jejich statut vydaný na základě dohody nestanoví jinak.

§ 13

Státní komise pro rozvoj a koordinaci vědy a techniky stanoví ke dni počátku účinnosti tohoto zákona jmenovitě, které dosavadní organizace a organizační útvary uvedené v § 2 jsou součástí vědeckovýzkumné a vývojové základny.

§ 14

Zrušuje se zákon č. 14/1955 Sb., o zřizování a zrušování výzkumných ústavů, útvarů technického rozvoje a výzkumných a pokusných pracovišť.

§ 15

Tento zákon nabývá účinnosti dnem vyhlášení.

Novotný v. r.

Fierlinger v. r.

Široký v. r.

56

Z Á K O N

ze dne 9. července 1963

o národních umělcích

Národní shromáždění Československé socialistické republiky se usneslo na tomto zákoně:

§ 1

President republiky může prohlásit československého občana, jehož umělecké působení svou zvlášť vynikající úrovní a svým mimořádným významem trvale obohatilo národní kulturu, v uznání této jeho činnosti za národního umělce. Může se tak stát též in memoriam po umělcově smrti.

§ 2

Národní umělec obdrží o udělení čestného titulu „národní umělec“ listinu opatřenou státní pečeti a podepsanou presidentem republiky.

§ 3

O způsobu propůjčování, ztrátě a odnímání čestného titulu „národní umělec“ platí obecné před-

pisy.*) Ztráta a odnětí čestného titulu má za následek ztrátu práv s ním spojených nebo na jeho podkladě získaných.

§ 4

Doživotní čestné důchody a zaopatřovací platy příslušející nebo udělené vládou podle dřívějších předpisů národním umělcům nebo pozůstalým po nich považují se za osobní důchody podle předpisů o sociálním zabezpečení.

§ 5

Zákon č. 130/1948 Sb., o národních umělcích, ve znění zákona č. 79/1953 Sb., se zrušuje.

§ 6

Tento zákon nabývá účinnosti dnem vyhlášení.

Novotný v. r.

Fierlinger v. r.

Široký v. r.

*) Zákon č. 62/1962 Sb., o propůjčování vyznamenání.

OZNÁMENÍ O VYDÁNÍ OBECNÝCH PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ

Ministerstvo školství a kultury

vydalo výnos ze dne 14. května 1963 čj. 21.320/63-III-U,

jímž se mění směrnice pro přijímání ke studiu na vysokých školách

ze dne 24. ledna 1963 čj. 4675/62-III, uveřejněné ve Věstníku ministerstva školství a kultury ročník 1962, sešit 4, strana 46 a registrované v částce 9 Sbírky zákonů z r. 1962. Změna se týká přijímání do studia učitelství při zaměstnání na pedagogických institutech.

Výnos ministerstva školství a kultury ze dne 14. května 1963 čj. 21.320/63-III-U je uveřejněn ve Věstníku ministerstva školství a kultury ročník 1963, sešit 15, strana 158 a lze do něho nahlédnout u odborů školství a kultury okresních a krajských národních výborů nebo na každé škole.